

novičke

december 2006

	3	NOVOLETNO VOŠČILO
Po petnajstih letih – novim izzivom naproti	4-11	15 LET ACS
Podeljene letošnje nacionalne nagrade kakovosti v projektih mobilnosti * Pregled ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji 2006/2007 * Dejavnosti v projektu <i>IntALWinE</i> so zaključene * <i>Povezovanje starejših oseb s posebnimi potrebami z mladimi za spodbujanje aktivnega spomina</i>	12-20	DOMAČE NOVIČKE
Utrinek iz Eberlovega doma na Izlakah	21-22	TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2006
Dnevi ljudskih univerz Slovenije 2006 * Šola za starše * Duhovna inteligenca v poslovnem svetu	23-28	KOTIČEK JE VAŠ
Vabilo na delavnico <i>Raznolikost učnih stilov v šolski praksi</i>	29-30	PRIPRAVLJAMO
	31	NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so strokovno glasilo za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju, ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

V Novičkah objavljamo tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:

- opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
- opis razvojnih, raziskovalnih in drugih programov in projektov;
- sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
- podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
- sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
- novice v upravljanju in zakonodaji;
- statistične podatke;
- mnenja, stališča in predloge;
- podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
- podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
- prikaze novih knjig, člankov, didaktičnega in drugega gradiva ter novice s knjižnega trga;
- novice iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.

V Novičkah objavljamo kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske prispevke.

Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za poglobitev stikov z našimi partnerji v tujini izdajamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku. Prejemniki Novičk so posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljnih organizacijah). Novičke pošiljamo brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške izdavanja poravnali iz javnih sredstev, namenjenih izobraževanju odraslih.

Novičke ureja in izdaja ACS.

Odgovorni osebi sta mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja tematskega področja, in Nevenka Kocijancič, urednica.

Oblikovanje: Lina design

Prelom in tisk: Tiskarna Pleško

Naslov uredništva: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana,

telefon: 01 5842 560, faks: 01 5842 550, internet: <http://www.acs.si>, el. naslov: nevenka.kocijancic@acs.si

Novičke lahko preberete tudi na internetu: <http://www.acs.si/novicke/>

ISSN 1408-6484 (slovenska izdaja - tiskane)

ISSN 1581-3770 (slovenska izdaja - online)

Naklada 2.000 izvodov

Izdajo glasila Novičke denarno omogoča Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

NOVOLETNO VOŠČILO

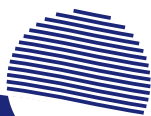
Špoštovani prijatelji!

Leto 2007 bo izjemno leto, saj bo v znamenju uvedbe evra, priprav na predsedovanje Evropski uniji in začetek nove finančne perspektive. Pripravljali bomo Akcijski načrt za izobraževanje odraslih, poročilo o uresničevanju lizbonske strategije ter poročali o svojem 15-letnem delu v slovenskem in mednarodnem prostoru. Res izjemno in z dejavnostmi bogato leto.

Naj bo leto, ki prihaja, tudi za vas izjemno v sprejemanju izzivov učenja, bogato v uresničevanju osebnih želja in radodarno z drobnimi radostmi, ki nam lepšajo vsakdan.

V letu 2007 vam želim obilo sreče, zdravja in uspeha; naj razkošje in radost decembrskih dni ostajajo v vaših srcih vse leto, strpnost in ljubezen pa plemenitijo vsakdanje življenje in delo.

Dr. Slavica Černoša, v.d. direktorice ACŠ

15 LET ACS

Za kulturo učenja in družbo znanja

Po petnajstih letih - novim izzivom naproti

Obletnice so, ne le v življenju posameznikov ampak tudi ustanov, izziv, da se 'izmeri daljo in nebeško stran'. Izrabili smo torej priložnost in naredili inventuro, ugotovili, kje smo, zdaj pa prisluškujemo signalom na obzorju, da bi ubrali najboljšo pot med tistimi, ki vodijo v prihodnost.

O koreninah

Vemo, da bralci *Novičk* dokaj dobro poznate delo Andragoškega centra Slovenije (v nadaljevanju ACS), saj ste mnogi naši partnerji v projektih in udeleženci usposabljanj, ki jih izvajamo. In vendar ne moremo seči z mislijo dlje v prihodnost, če se ne pomudimo pri vprašanju, kje so naše korenine.

Pričujoči zapis je povzetek prvih poglavij elaborata *Dosežki in razvojne usmeritve Andragoškega centra Slovenije kot osrednje razvojno-raziskovalne organizacije za izobraževanje odraslih*¹, in sicer: *Temeljni razlogi, ki so pripeljali do ustanovitve Andragoškega centra Slovenije leta 1991, Pregled dosežkov in učinkov dela Andragoškega centra Slovenije ter Novi razvojni izzivi za izobraževanje odraslih*. Vsebino drugega dela bomo skupaj z drugimi prispevki, posvečenimi 15-letnici delovanja ACS, objavili v januarški, tematski številki *Novičk*.

Ustanovitev ACS je tesno povezana z dogajanjem v 80. letih prejšnjega stoletja in procesi osamosvajanja. Verjetno je bila odločilna reforma sistema vzgoje in izobraževanja, ki je s spremembo zakonodaje pomenila velik korak nazaj v razvoju izobraževanja odraslih. Tako je *Zakon o usmerjenem izobraževanju* (1980) opredelil enotnost sistema vzgoje in izobraževanja otrok, mladine in odraslih. Ljudske univerze so ostale brez temeljev za delovanje. Rezultati tega so bili:

- **drastično zmanjšanje števila odraslih v programih za pridobitev izobrazbe;**
Upad vpisa z okrog 20.000 odraslih v srednješolskih programih na 3.300, ker

¹ Besedilo je septembra in oktobra 2006 pripravila skupina, ki jo je imenoval kolegij v.d. direktorice ACS v sestavi: Sonja Klemenčič (vodja), dr. Slavica Černoša, dr. Angela Ivančič, mag. Ester Možina, mag. Tanja Možina in mag. Tanja Vilič Klenovšek.

Ljudske univerze tega izobraževanja niso več smele izvajati, srednje in osnovne šole pa izobraževanja odraslih niso razvile. Trajalo je dobrih 15 let, da smo dosegli nekdanji obseg tega izobraževanja, k čemur je bistvo prispeval še vladni program *Izobraževanje 5000 brezposelnih*.

- **'pošolanje' javnoveljavnega izobraževanja odraslih;**

Silnice so se obrnile v pozitivno smer še sredi 90. let, ko je nastal *Zakon o izobraževanju odraslih* (1996), sledile so mu *strokovne podlage za Nacionalni program izobraževanja odraslih* (1998), pomembno spodbudo k širitvi pogleda na kulturo učenja pa je prinesel *Memorandum o vseživljenjskem učenju* (2000).

- **odmiranje strokovnih centrov za spodbujanje in razvoj izobraževanja odraslih na državni ravni**, ki so skrbeli za konceptualni razvoj, usposabljanje in koordinacijo sistemskih ukrepov na svojem področju;

- **število strokovnih delavcev na državni ravni, ki so razvijali izobraževanje odraslih, se je zmanjšalo s 25 na 5**

Oddelek za pedagogiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki je razvijal tudi izobraževanje andragogov, te vloge ni prevzel, deloma je vrzel zapolnil Center za funkcionalno izobraževanje pri tedanji Visoki šoli za organizacijo dela.

Na drugi strani so se v Sloveniji v 80. letih prebudili procesi, ki so privedli do osamosvojitve. Med drugim so tekle tudi poglobljene razprave o razvojnih prednostih Slovenije², pri čemer so bile analize o kapitalu znanja, ki so bile v tem času izdelane, zaskrbiljujoče. Leta 1981 smo imeli komaj 2,6 % odraslih z visoko izobrazbo (danes univerzitetno) in 2,7 % z višjo ter komaj 17,1 % s srednjo izobrazbo³. Strokovnjaki - ne le andragogi - so si bili edini, da samo z izobraževanjem mladine ne bo mogoče korenito spremeniti razmer, pač pa bo treba nekaj narediti tudi za večanje kapitala znanja med odraslim prebivalstvom. Ni torej naključje, da se je okrepila dejavnost Andragoškega društva Slovenije (v nadaljevanju ADS), ki je prevzelo številne vloge, ki so jih prej opravljali nacionalni strokovni centri. Opozarjati je moralo seveda tudi na nerazrešena sistemska in razvojna vprašanja. Tako se je začela rojevati zamisel o nacionalnem strokovnem centru, ki bi skrbel za nemoten razvoj izobraževanja odraslih. Ena izmed takih prelomnic je bil prav gotovo posvet ADS (Bled, 19. in 20. oktober 1984), na katerem je bil oblikovan naslednji predlog: »*Menimo, da bi bilo za boljši in bolj usklajen strokovni razvoj izobraževanja odraslih nujno, da bi za potrebe naše republike zasnovali andragoški center, ki bi razvijal informacijsko, dokumentacijsko, svetovalno, razvojno-raziskovalno in usklajevalno funkcijo za področje izobraževanja odraslih.*«⁴

---

² Analiza razvojnih možnosti SR Slovenije v obdobju 1986-1995/2000. Priloga Poročevalca Skupščine SR Slovenije. Ljubljana, 16.3.1984.

³ Ibidem.

⁴ Izobraževanje odraslih v dolgoročnem razvoju Slovenije. Gradivo s posveta ADS, ki je bil 19. in 20. oktobra 1984 na Bledu (1985). Ljubljana, Delavska enotnost. Str. 94.

Ta sklep je sprožil povsem konkretne priprave na ustanovitev take ustanove. Osrednjo vlogo je kmalu prevzela skupina raziskovalcev, zbranih okrog dveh raziskovalnih projektov Pedagoškega inštituta Slovenije⁵ in sodelujočih pri pripravi ekspertize *Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje - Strokovne podlage za področje izobraževanja odraslih*⁶. V teh študijah je bil koncept nove ustanove podrobneje razdelan. Poudarjena je bila njena **raziskovalna vloga** (temeljno in aplikativno raziskovanje), **skrb za strokovno povezovanje organizacij za izobraževanje odraslih, pripravo predlogov za sistemsko urejanje in razvoj izobraževanja odraslih, izdelovanje strokovnih ekspertiz in elaboratov, razvijanje programiranja, sodobnih pristopov in metod, izvajanje izobraževanja strokovnjakov, skrb za informacijsko, publicistično in založniško dejavnost** ter za razvijanje **sodelovanja v mednarodnem omrežju**.

Odrpito je ostalo le še vprašanje politične volje za uresničitev zamisli. Ta korak sovпада z osamosvojitvijo Slovenije in pomeni korenit zasuk v vrednotenju pomena izobraževanja odraslih v politiki, raziskovanju, razvoju in praksi izobraževanja odraslih. Desetletje prizadevanj je obrodilo sadove. Na tedanjih ministrstvih za šolstvo, znanost in šport ter za delo, družino in socialne zadeve so pobudam prisluhnili in tako je Izvršni svet Skupščine republike Slovenije leta 1991 ustanovil Andragoški center Slovenije⁷. S sadovi svojega dela naj bi bil ACS desna roka tako razvojnim projektom vlade kot tudi mreži izvajalcev vseživljenjskega učenja po vsej državi.

Bežen pogled v 'tu in zdaj'

Za nami je 15 let strokovnega dela na področjih raziskovanja, razvoja, izobraževanja, svetovanja, informacijske podpore in promocije izobraževanja odraslih. Neločljivi del naših nalog je spremljanje izobraževalne ponudbe v slovenskem prostoru ter ozaveščanje prebivalstva o nujnosti kakovostnega in množičnega, formalnega in neformalnega učenja odraslih. V sodobnem, nenehno spreminjajočem se svetu je namreč pripravljenost na usvajanje novih znanj, veščin in usposobljenosti nepogrešljivi dejavnik razvoja, saj dviguje kulturno raven življenja v državi, uravnava razmerja na trgu delovne sile in preprečuje odrinjenost ogroženih skupin prebivalstva na družbeno obrobje.

Na ACS uveljavljamo strokovna spoznanja v razvojnih projektih in lastni izobraževalni praksi. Zavedamo se, da lahko kakovostne dosežke zagotovimo le s strokovno

⁵ Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije in Sistemsko-konceptualne podlage za zakonsko urejanje izobraževanja odraslih

⁶ *Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje. Izobraževanje odraslih: strokovne podlage* (1991). Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.

⁷ Odlok o ustanovitvi Andragoškega centra Slovenije, Uradni list RS, št. 18/1991, št. 12/1999 (zadnja sprememba).

odprtostjo ter povezovanjem različnih dejavnikov in področij. V stroki se zato trudimo naloge oplemenititi z raziskovalnim delom in uveljavljanjem novih spoznanj v andragoški praksi ter v najširše zasnovanih projektih vseživljenjskega učenja. Odprti smo v svet. Preučujemo uspešne tuje učne oziroma izobraževalne prijeme in najboljše prilagajamo našim lastnim potrebam, upoštevajoč kulturo učenja v domačem okolju. Vpetost ACS v mednarodne raziskovalne mreže in druga mednarodna partnerstva pa je prispevala tudi k uveljavljanju slovenskega znanja in stroke v tujini.

Ocene kakovosti in potrebnosti našega dela seveda ne moremo opraviti sami, temveč le skupaj z vsemi, ki naše delo potrebujejo in omogočajo. Toda narediti smo morali prvi korak in iz poskusa samoevalvacije ter ugotavljanja, kam nas umeščajo razvojni tokovi vseživljenjskega učenja, ki jih določajo silnice političnega, gospodarskega, kulturnega, okoljskega, demografskega in informacijskega razvoja, je nastal dokument⁸, ki govori o dosežkih in razvojnih usmeritvah ACS kot osrednje slovenske razvojno-raziskovalne ustanove za izobraževanje odraslih. Ugotovitve, ki jih dokument vsebuje, so podprte s pregledom opravljenih projektov, izdanih strokovnih publikacij in rezultati SWOT analize⁹. Besedilo je nastalo z namenom, da ga ponudimo v premislek politiki, stroki in izvajalcem izobraževanja odraslih, da bi tako prispevali h kakovosti dialoga, ki je potreben, da bi skupaj zarisali prve poteze novih ustvarjalnih obzorij. Upamo, da bomo z objavo tega prispevka omogočili udeležbo v razpravi tudi tistim, ki za to doslej niso imeli dovolj informacij¹⁰.

Pregled dosežkov in učinkov dela Andragoškega centra Slovenije

ACS je takoj v začetku svojega delovanja odgovoril na povečane potrebe po znanju ter razvijanju primernih učnih okolij v družini, lokalnem okolju in podjetjih. Ves čas je bil usmerjen k celostnemu spremljanju in usmerjanju razmer v izobraževanju odraslih, in to v politiki, razvoju in praksi izobraževanja odraslih. Svoje poslanstvo je udeleževal v sinergičnem razvoju raziskovalnega, razvojnega, izobraževalnega, svetovalnega in informacijskega, kasneje pa tudi promocijskega dela v podporo državnim razvojnim strategijam in praksi izobraževanja odraslih, v kritičnem spremljanju dogajanj, spodbujanju inovacij in odpiranju v mednarodni prostor. Temeljni kazalniki uspešnega in učinkovitega delovanja ACS so:

- Pripravljene **strokovne podlage za uveljavljanje izobraževanja odraslih kot sestavine strategije vseživljenjskega učenja** (v nadaljevanju VŽU); izdelane **Strokovne podlage za nacionalni program izobraževanja odraslih; vključeni predlogi ACS v**

⁸ Dosežki in razvojne usmeritve Andragoškega centra Slovenije kot osrednje slovenske razvojno-raziskovalne organizacije za izobraževanje odraslih (november 2006)

⁹ SWOT analizo so opravili sodelavci ACS 20. oktobra 2006. Srečanja se je udeležilo 20 zaposlenih, vsi drugi so imeli priložnost svoj prispevek poslati po objavi osnutka na intranetu.

¹⁰ Zgoščen prikaz v opombi št. 1 navedenega dokumenta je vsebina poglavja, ki sledi.

nacionalne razvojne dokumente 2002-2006; vpeljava **Tedna vseživljenjskega učenja** (v nadaljevanju TVU); izdelane **strokovne podlage za sistemsko umeščanje izobraževanja odraslih, evalvacijo in spremljanje učinkov** velikih državnih projektov s področja izobraževanja odraslih na doseganje nacionalnih razvojnih ciljev; uvajanje **certifikatnega sistema in razvoj postopkov za izpeljavo preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij**; razvoj **programov izobraževanja in usposabljanja odraslih, strokovnih podlag za prilagajanje izobraževalnih programov odraslim udeležencem**; pripravo **temeljnih (strateških) izhodišč za vsebinsko prenavo** vseh vrst, ravni in stopenj programov, v katere se vključujejo odrasli; oblikovanje **metodologije za načrtovanje programov izobraževanja odraslih**.

- **Inovacije** v izobraževalni infrastrukturi za izobraževanje odraslih: vzpostavljeno **omrežje 14 regionalnih svetovalnih središč** (letno 12.800 individualnih storitev ter organizirano informiranje za 280 skupin); **omrežje 25 območnih in tematskih koordinatorjev TVU**, ki vsako leto omogoči okrog **50.000 ljudem** po vsej državi prost vstop **na več tisoč prireditev** neformalnega učenja); **omrežje 150 učiteljev za izvajanje programov za zviševanje ravni pismenosti** v 46 izobraževalnih organizacijah; usposobljeno in vzpostavljeno **omrežje 38 mentorjev programa Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM)** v 11 izobraževalnih organizacijah; **omrežje 18 svetovalcev za kakovost**, prek 170 udeležencev je opravilo 640 ur izobraževanja za izpeljavo samoevalvacij; razviti nekateri **javno veljavni izobraževalni programi**, pripravljeni izključno za odrasle; razvitih je bilo doslej **13 Centrov vseživljenjskega učenja**.
- **Razvoj neformalnega učenja** s pomočjo konceptualnega razvoja novih oblik, metod in pristopov ter z usposobitvijo izvajalcev. Na tej podlagi danes deluje: **9 borz znanja** (skoraj 11.000 članov), **omrežje 34 središč za samostojno učenje** (letno med 5.000 in 7.000 učečih, skupno več kot 44.000 uporabnikov, in skoraj 900.000 učnih ur; 359 usposobljenih mentorjev za delo v središčih), **študijski krožki** kot jedra lokalnega razvoja ter animacije za VŽU in kulturni razvoj krajev (preko 15.000 učečih, 300 lokalnih dogodkov, več kot 900 izpeljanih krožkov). Izdelane so tudi **strokovne podlage in slovenska strokovna literatura za razvoj postopkov ugotavljanja in potrjevanja znanja**, pridobljenega z neformalnim izobraževanjem.
- **Povečanje dostopa in kakovosti v izobraževanju odraslih: razvojno delo v podporo vključevanju manj izobraženih odraslih** (mlajših, brezposelnih, zaposlenih s posebnimi potrebami, prebivalcev podeželja) **v programe za zviševanje ravni pismenosti in izobraženosti**, ki jih je razvil ACS (skupno 1.500 odraslih v programih Usposabljanja za življenjsko uspešnost - UŽU; v PUM-u skupaj 1.500 mladih); priprava **strokovnih izhodišč za strategijo za zviševanje ravni pismenosti odraslih do 2010** (2003) in strategijo za zviševanje ravni temeljnih spretnosti zaposlenih (2004); **razvoj programov in spopolnjevanja učiteljev, mentorjev in svetovalcev**, ki sodelujejo pri uvajanju projektov ACS v prakso ali izvajajo Vladne projekte za zviševanje izobraženosti; razvoj **novih znanj o motivaciji odraslih za učenje, o samoevalvaciji in prispevek v zakladnico slovenske strokovne literature o udeležbi in kakovosti v izobraževanju odraslih**; raziskovalne študije in teoretski prispevki za

prožnejše načrtovanje programov in za oblikovanje t.i. 'odprtega' kurikula; razvoj **modela za samoevalvacijo Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje** (POKI), ki se uporablja že v tretjini omrežja izvajalcev izobraževanja odraslih.

- **Prenos inovativnih modelov in primerov dobrih praks v mednarodni prostor:** **model TVU**, prenesen v države JV Evrope in Španijo, je kot primer dobre prakse naveden v poročilih EU; **model svetovalnih središč** vpeljan v Srbijo in Romunijo, je kot primer dobre prakse naveden v poročilih EU; enako velja za **Borzo znanja**; mednarodna nagrada za **model poučevanja tujih jezikov za družbeno prikrajšane skupine odraslih** (The European label for innovative projects in language teaching and learning); **model usposabljanja učiteljev za izvajanje programov za zviševanje ravni pismenosti**, uporabljen na Madžarskem in na povabilo UNESCA v Botsvani.
- **Razvoj znanja in kadrov**, specializiranih za posamezna področja izobraževanja odraslih. ACS je s svojo dejavnostjo prispeval k ustvarjanju novega znanja: izdelane so bile številne **seminarske naloge** študentov različnih fakultet in opravljene **diplome** s področja dela ACS (13 - podatek velja samo za sedaj ali bivše zaposlene na ACS), **magisteriji** s področij dela ACS (9 - podatek velja samo za sedaj ali bivše zaposlene na ACS); od tega ena specializacija na Open University, Velika Britanija), **doktorati** s področij dela ACS (6 - podatek velja samo za sedaj ali bivše zaposlene na ACS).

Pomemben neposredni kazalec, ki velja za vsa področja delovanja ACS, je dobra usposobljenost za oblikovanje primernih projektov za črpanje sredstev evropskega socialnega sklada na področju izobraževanja odraslih. Projekti se danes v napovedanem obsegu odvijajo tako na ACS kot v omrežju izobraževalcev odraslih z dejavnostmi, ki jih je razvil ACS.

Novi razvojni izzivi za izobraževanje odraslih

V petnajstletnem delovanju je ACS na podlagi zgoraj opisanih kazalnikov nedvomno uspešno izpolnil svoje poslanstvo – bil je v podporo razvojnim politikam Slovenije na področju izobraževanja in razvoja človeških virov ter prispeval k udeležanju temeljnih ciljev. Današnji procesi vsestranske globalizacije zahtevajo tako od Slovenije kot EU, da enako ali še intenzivneje skrbi za kakovost učnih dosežkov prebivalstva. Slednje lahko dosežemo le z **doslednim uveljavljanjem strategije vseživljenjskega učenja za vse**. Zato verjetno ni mogoče zanikati potrebe, da Slovenija tudi po petnajstih letih potrebuje razvojno-raziskovalno podporo pri iskanju odgovorov na razvojne izzive, ki so pred izobraževanjem odraslih. Gre predvsem za naslednje izzive:

- **Ekonomska globalizacija med drugim zahteva:** izboljšanje izobrazbene strukture delovno aktivnega prebivalstva in delovne sile, povečana vlaganja v izobraževanje delovno aktivnega prebivalstva za dvig izobrazbe in kvalifikacij, izboljšanje

kakovosti izobrazbenih dosežkov, zmanjšanje osipa in neučinkovitosti izobraževanja, intenzivnejšo in kakovostnejšo povezanost izobraževanja z gospodarstvom, učinkovitejše odpravljanje strukturnega neskladja na trgu delovne sile in pomanjkanja ključnih kompetenc, povečanje možnosti za vseživljenjsko učenje za najbolj ogrožene skupine na trgu dela, vpeljavo učinkovitih sistemov za vrednotenje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja ter preglednosti izobraževalnih in učnih dosežkov.

- **Politična globalizacija, demokratični primanjkljaj, socialna izključenost, ranljive skupine**

V novih družbenih okoliščinah se tako v Evropski uniji, kakor tudi v Sloveniji vse pogosteje srečujemo s potrebo po odpravi t.i. demokratičnega primanjkljaja, to je pomanjkanja sodelovanja posameznikov in družbenih skupin v procesu odločanja in nadzora nad izvajanjem sprejetih odločitev na vseh ravneh upravljanja (nadnacionalno, nacionalno in lokalno). Z izobraževanjem odraslih je treba prispevati k zmanjšanju socialne izključenosti, neenakega dostopa do izobraževanja, saj manjša dostopnost do znanja neposredno vpliva tudi na zmanjšanje možnosti za dejavno upravljanje lastnega življenja in pogojev bivanja.

- **Kulturna globalizacija, nacionalna identiteta, kulturna dediščina, odpiranja v širši prostor**

Za Slovenijo kot malo državo pomeni kulturna globalizacija izziv, kako z izobraževanjem povečati skrb za ohranjanje nacionalne identitete ob hkratnem razvijanju odprtosti in spoštovanju drugačnosti.

- **Okoljska globalizacija**

Načelo okoljske trajnosti še ni dovolj integrirano v usmerjanje gospodarskega razvoja, saj je bil dosednji razvoj delno zasnovan tudi na izčrpanju naravnih virov, zmanjševanju biotske raznovrstnosti in zmanjševanju kakovosti okolja. Trajnostni sonaravni napredek tako v Sloveniji še ni dosežen. Skrb za trajnostni razvoj postaja osrednje načelo in kriterij presoje prihodnjega družbenega razvoja, zavarovalna polica za varnost in stabilnost. Okrepiti je treba osveščanje prebivalstva o globalni okoljski problematiki ter trajnostnemu razvoju in razviti pristope k takemu izobraževanju.

- **Starajoče se prebivalstvo Evrope in migracijski tokovi**

Problemov, ki jih označuje pojem staranja prebivalstva, se ne da rešiti na hitro in s parcialnim pristopom. Zagotoviti je treba, da bo lahko izobraževanje odgovarjalo na spremenjene demografske trende, potrebe po zmanjševanju medgeneracijskega razkoraka v obsegu in kakovosti dosežene izobrazbe, izobrazbene neenakosti med mlajšo generacijo in starejšimi in na ustvarjanje medgeneracijskega sožitja. Preučiti je treba izobraževalne potrebe migrantov, razviti nove pristope za njihovo izobraževanje in ustvarjati priložnosti za učenje za sobivanje v skupnosti ter vpeljovati učinkovite metode in vsebine medkulturnega učenja.

- **Informacijska družba, sodobne telekomunikacijske tehnologije in izobraževanje odraslih**

Nadaljnji razvoj je pomembno odvisen od sposobnosti posameznikov in podjetij, da absorbirajo in učinkovito uporabljajo informacijsko komunikacijske tehnologije in druge napredne tehnologije. Zato je treba usposobiti posameznike in podjetja, da absorbirajo in učinkovito uporabljajo informacijsko komunikacijske tehnologije in druge napredne tehnologije; to izobraževanje mora doseči tudi tiste kategorije prebivalstva, ki so jih procesi informatizacije v vseh porah družbenega življenja obšli.

Vsi našeti izzivi in usmeritve za razvoj izobraževanja odraslih, ki izhajajo iz njih, so hkrati usmeritve za razvojno-raziskovalno delo Andragoškega centra Slovenije, ki ga je v bodoče treba izpeljati in nadgrajevati, če hočemo učinkovito in kakovostno odgovoriti nanje.

Namesto zaključka

20. decembra 2006 je Andragoški center Slovenije obiskal minister za šolstvo in šport, *dr. Milan Zver*, s sodelavci. Goste smo seznanili z vlogo, dosežki in aktualnimi projekti ACS. Predstavili smo poglede zaposlenih na aktualnost trenutka ter izmenjali stališča o prihodnji vlogi naše ustanove v luči razvoja nacionalnega in evropskega izobraževalnega sistema. Minister je v pogovoru zagotovil, da Vlada potrebuje strokovni in delovni potencial Andragoškega centra tudi v prihodnje, še posebej na področjih ustvarjanja kazalnikov in baz podatkov, raziskovalne dejavnosti, razvoja kakovosti izobraževanja odraslih ter neformalnih oblik vseživljenjskega učenja.

Vse novice, povezane z obeležitvijo 15-letnice ACS, bomo sproti objavljali na naši spletni strani <http://15let.acs.si>, zato ste vabljeni, da jo obiščete

Slavica Borka Kucler (slavica.borka.kucler@acs.si), ACS

DOMAČE NOVIČKE

V Evropskem letu mobilnosti delavcev osredotočeni na kakovost

Podeljene letošnje nacionalne nagrade kakovosti v projektih mobilnosti

V sredo, 15. novembra 2006, so bile v stanovski dvorani na Ljubljanskem gradu podeljene nacionalne nagrade za kakovost v projektih mobilnosti, izpeljanih v okviru programa Leonardo da Vinci. **Jabolka za kakovost** v projektih mobilnosti je – v sodelovanju z direktorico CMEPIUS, mag. Majdo Širok - podeljeval dr. Milan Zver, minister za šolstvo in šport RS. V treh kategorijah (Mobilnost dijakov, Mobilnost študentov oziroma mladih delavcev ter Mobilnost mentorjev) je bilo skupno podeljenih devet nagrad, v vsaki torej po eno zlato, srebrno in bronasto 'jabolko kakovosti'. V kategoriji **mobilnosti dijakov** so nagrade prejeli Vzgojno izobraževalni zavod Višnja gora (zlato), Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje (srebrno) in Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana (bronasto). V kategoriji **mobilnosti študentov/mladih delavcev** je Srednja lesarska šola Škofja Loka prejela zlato, Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Maribor srebrno in Univerza v Mariboru bronasto jabolko kakovosti. V kategoriji **mobilnosti mentorjev** pa si je zlato jabolko prislužil Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, srebrno jabolko je ubral Andragoški center Slovenije, bronasto pa Knjižnica Otona Župančiča Ljubljana.

Nagrade in projekti so uglašeni s temeljnim sporočilom Evropskega leta mobilnosti delavcev, saj so ljudje z izkušnjami izobraževalne ali zaposlitvene mobilnosti praviloma bolje usposobljeni za obvladovanje sprememb. Izobraževanje ali delovna praksa v tujini lahko pomaga razviti nove spretnosti in znanja, okrepi občutek zmognosti in je dragocena dodana vrednost, ki vpliva na zadovoljstvo pri delu in poveča zaposljivost oziroma konkurenčnost na trgu delovne sile. S stališča kulture vseživljenjskega učenja smo še posebej veseli dosežkov v tretji kategoriji, v kateri so sodelovali mentorji in vodje v neformalnih programih izobraževanja odraslih. V množici odličnih projektov za mentorje je posebej izstopal projekt z naslovom **Preko morja do gluhih** v izvedbi Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana. Udeleženci mobilnosti so bili gluha učiteljica slovenskega znakovnega jezika na osnovni in srednji šoli, učiteljica slovenščine in družboslovja na srednji šoli ter eden izmed najboljših slovenskih tolmačev. Projekt, ki je potekal v Veliki Britaniji, je imel za cilj povezati ustanovi iz obeh okolij, ki se ukvarjata z izobraževanjem gluhih, primerjati oba znakovna jezika, spoznavati nove metode za učenje znakovnih jezikov itd. Ves čas izmenjave se je uporabljal slovenski znakovni

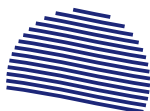
jezik, da je bilo gluhi udeleženci omogočeno enakopravno sodelovanje v projektu. Projekt Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana je koordinirala *Živa Peljhan* in ga pripeljala do **zlatega jabolka kakovosti**.

Srebrno jabolko kakovosti je letošnja bera Andragoškega centra Slovenije, prislужil pa si ga je s projektom **Participativno učenje v različnih poklicnih praksah**, ki ga je koordinirala *mag. Nevenka Bogataj*. Cilj projekta je bila izmenjava mentorjev študijskih krožkov. Udeleženci, ki izhajajo iz različnih regij, so bili izbrani med najbolj prodornimi in najkakovostnejšimi mentorji študijskih krožkov v Sloveniji. Prihajajo iz različnih regij in različnih poklicev, saj je tako zagotovljena kar najširša diseminacija sadov mednarodne izmenjave. Na Norveškem (Oslo in Trondheim) so spoznavali skandinavski model učenja v študijskih krožkih, izmenjali so spretnosti vodenja svetovalnega učenja na posameznih poklicnih področjih ter nadgradili svoje znanje. S pomočjo nove mednarodne izkušnje so udeleženci izboljšali kakovost svojega dela in povečali povezanost dela v krožkih z drugimi oblikami učenja. Mednarodna izmenjava je logična nadgradnja nacionalnega projekta, ki je inovativno vpeljal obliko neformalnega učenja v slovensko okolje na podlagi skandinavskih izkušenj. Desetletno uveljavljanje sodelovalnega učenja v študijskih krožkih v najrazličnejših poklicih po vsej državi je pripeljalo do odprtih vprašanj in novih potreb, ki so terjale odgovore in rešitve - zaradi oddaljenosti vzorov - kar 'na daljavo'. Praktičnih mednarodnih izkušenj, ki so za posamezne poklice specifične, po tej poti ni bilo mogoče pridobiti, zato je Andragoški center Slovenije želel slovenskim mentorjem študijskih krožkov iz različnih ustanov omogočiti izkušnjsko učenje s spoznavanjem skandinavskega modela študijskih krožkov in organizacijsko motivacijskih pristopov za sodelovalno učenje znotraj posameznih ciljnih skupin. Namen projekta je bil torej oplemenititi izkušnje in izmenjati spretnosti vodenja sodelovalnega učenja na posameznih poklicnih področjih, spopolniti metode ugotavljanja kakovosti in učinkov sodelovalnega učenja - predvsem med mlajšimi odraslimi ter opazovati praktične izvedbe študijskih krožkov v podeželskem okolju s stališča ugotavljanja možnosti za nove zaposlitve.

Veseli smo tudi **bronastega jabolka** za projekt **Novi pristopi v fleksibilnem učenju za 3. tisočletje**. Nosilka projekta je bila Knjižnica Otona Župančiča Ljubljana (v nadaljevanju KOŽ), koordinirali pa sta ga *Erika Pečnik* (KOŽ) in *Jasmina Orešnik* (zdaj ACS). Gre za projekt, v katerega je bilo vključenih dvanajst svetovalcev, informatorjev in vodij središč za samostojno učenje iz enajstih izobraževalnih organizacij iz vse Slovenije. Udeležili so se strokovne izmenjave v Veliki Britaniji (Torquay in Birmingham), kjer so pridobili veliko novega znanja, idej in izkušenj pri vodenju in organiziranju učnih centrov, spoznali so angleške pristope ter primerjali metode dela. Na obiskih učnih centrov, ki delujejo pri osmih različnih organizacijah, so se seznanili z različnimi oblikami centrov oziroma središč za (samostojno) učenje odraslih, izmenjali strokovne izkušnje s področja svetovanja odraslim za učenje, se seznanili z mrežami povezav med različnimi ponudniki (samostojnega) učenja ter vsebinami in načini

usposabljanja za strokovne delavce v središčih za samostojno učenje. Poleg novih znanj in izkušenj so navezali nove stike za nadaljnja sodelovanja in projekte.

Slavica Borka Kucler (slavica.borka.kucler@acs.si), ACS

Povzetek poročila

Pregled ponudbe izobraževanja odraslih v Sloveniji 2006/2007

Informiranju in promociji ponudbe izobraževanja in vseživljenjskega učenja namenja jo različni nacionalni in mednarodni dokumenti vedno večjo pozornost. Danes, ko vseživljenjsko učenje predstavlja enega od pomembnih virov za bogatenje človeškega kapitala in ima pomemben vpliv na gospodarski in družbeni razvoj, je postalo kakovostno informiranje o možnostih izobraževanja in učenja za vse skupine odraslih v vseh okoljih nepogrešljivo.

Na ACS smo tudi v tem šolskem letu zbrali podatke o izvajalcih izobraževanja odraslih in njihovi programski ponudbi ter jih objavili na spletni strani <http://www.acs.si/pre-gled>. Spletni Pregled ponudbe izobraževanja in učenja odraslih omogoča iskanje podatkov o izvajalcih in izobraževalnih programih po različnih kriterijih, na voljo pa so še dodatne informacije s področja izobraževanja odraslih (razpisi, nacionalne poklicne kvalifikacije, javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle idr.).

Zanimanje za brezplačno objavo izobraževalne ponudbe v Pregledu je bilo tudi letos veliko. 90,5 % izvajalcev, ki so se predstavili že v lanskoletnem Pregledu, se je letos ponovno odzvalo. Pri tem naj opozorimo, da objava v Pregledu ponudbe za izvajalce ni obvezujoča, zato Pregled ne zajame vsega izobraževanja za odrasle. Kljub temu pa menimo, da je večina zajeta. Vsako leto si namreč z različnimi promocijskimi akcijami prizadevamo, da bi zajeli čim širši krog ponudnikov izobraževanja odraslih in se tako približali realnemu stanju ponudbe izobraževanja in učenja za odrasle v Sloveniji. Pregled je namreč pomemben vir informacij tako za strokovno javnost, ki se ukvarja z informativno-svetovalno dejavnostjo na področju izobraževanja, zaposlovanja in regionalnega razvoja, kot tudi za najširšo javnost, ki se želi izobraževati in usposablјati za izboljšanje zaposlitvenih možnosti na trgu dela ali za osebni in družbeni razvoj.

Svojo izobraževalno ponudbo je letos predstavilo 326 izvajalcev, od tega 31 novih. Izvajalcem, ki so svojo izobraževalno ponudbo predstavili že v lanskoletnem Pregledu,

smo omogočili, da so podatke posredovali prek spleta – izvajalci preverijo svoje lanskoletne podatke in jim pripišejo morebitne spremembe in novosti za novo šolsko leto. Novi izvajalci so lahko podatke posredovali prek interneta, elektronske pošte ali tiskanih vprašalnikov. Kar 98 % izvajalcev nam je posredovalo podatke o izobraževalni ponudbi prek elektronskih obrazcev, drugi pa so nam izpolnjene vprašalnike vrnili po pošti ali elektronski pošti.

V Pregledu prevladujejo zasebne organizacije (101), srednje šole in enote za odrasle pri srednjih šolah (79) in ljudske univerze (37), sledijo višje strokovne šole (18), zavodi (24) in samostojni izobraževalni centri v podjetju (10) in službe za izobraževanje v podjetju (9), zanimivo izobraževalno ponudbo pa ponujajo tudi knjižnice, društva in zveze društev (8), univerze za tretje življenjsko obdobje (7), ki večinoma delujejo v okviru ljudskih univerz, muzeji in galerije (6), splošne knjižnice (5) ter drugi izvajalci iz dvanajstih slovenskih regij.

V letošnjem šolskem letu nameravajo ponudniki izvesti 6.242 programov izobraževanja, usposabljanja ter spopolnjevanja najrazličnejših vsebin. Večji del programske ponudbe je namenjen splošnemu neformalnemu izobraževanju odraslih (70,5 %), manjši delež programov pa je namenjen pridobitvi formalne izobrazbe (16,7 %) ter usposabljanju in spopolnjevanju za pridobitev poklicnih in strokovnih znanj, spretnosti in veščin na delovnem mestu (12,9 %). Med programi splošnega neformalnega izobraževanja prevladuje jezikovno (33,4 %) in računalniško izobraževanje (14,6 %) - oboje predstavlja večino izobraževanj tudi v celotnem Pregledu. V ponudbi programov za pridobitev izobrazbe je največ programov srednjega poklicnega izobraževanja (6,3 %), v ponudbi programov poklicnega usposabljanja in spopolnjevanja pa izstopajo programi poklicnega in strokovnega usposabljanja brez javne veljave (7,8 %), ki omogočajo pridobitev osnovnih in strokovnih znanj, spretnosti in veščin, pomembnih za opravljanje poklica. Pri tem naj opozorimo, da je ločevanje splošnega neformalnega izobraževanja in usposabljanja za potrebe dela pogosto zelo težko, če ne celo nemogoče, saj se splošno neformalno izobraževanje tesno prepleta z nadaljnjim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem. Manj kot tretjino celotne programske ponudbe predstavljajo javno veljavni izobraževalni programi, po katerih se pridobi javno veljavna izobrazba, in drugi izobraževalni programi za odrasle, ki omogočajo pridobitev javno veljavne listine, ne pa javno veljavne izobrazbe. Večji del programske ponudbe so izobraževalni programi brez javne veljave - večinoma so to programi splošnega neformalnega izobraževanja ter usposabljanja in spopolnjevanja za delo.

Izobraževalna ponudba za odrasle je tudi letos velika. Opažamo pa, da so možnosti za izobraževanje in učenje odraslih v lokalnem okolju omejene, saj je večina izobraževalne ponudbe centralizirane v večjih, razvitejših krajih, kjer je več raznovrstnih izvajalcev. V številnih območjih po državi so možnosti za izobraževanje skromne; odrasli

teh možnosti v svojem neposrednem okolju nimajo. Največ izbire za izobraževanje imajo odrasli v Osrednjeslovenski regiji (140 izvajalcev in 2.622 programov), in sicer v ljubljanski občini (128 izvajalcev in 2.479 programov), najmanjša izbira pa je v Zasavski regiji, kjer so evidentirani le trije izvajalci (iz občin Trbovlje in Zagorje ob Savi) in 93 izobraževalnih programov.

Čeprav je ponudba izobraževanja odraslih vsebinsko pestra in sega na vsa področja človekovega delovanja, ugotavljamo, da prevladujejo določene izobraževalne vsebine, po katerih je običajno največje povpraševanje, ponudba drugih vsebin pa je skromnejša. Izobraževalne programe smo razporedili po obstoječi klasifikaciji izobraževalnih vsebin in mednarodni ISCED klasifikaciji. Razporeditev po obstoječi klasifikaciji je pokazala, da tudi letos prevladujejo vsebine jezikovnega (33,4 %) in računalniškega izobraževanja (14,6 %), sledijo vsebine o komuniciranju (3,7 %), psihologiji, pedagogiki in andragogiki (2,9 %), o obdelavi in predelavi kovin (2,8 %), s področja gostinstva in turizma, kuhanja in peke (2,5 %) itd.

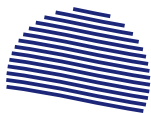
Podobni rezultati so se pokazali pri analizi programske ponudbe, razporejene po ISCED klasifikaciji. Izstopa vsebinsko področje humanistika in umetnost, v katerem prevladujejo vsebine iz tujih jezikov (31,7 %). Velik odstotek celotne programske ponudbe zavzema tudi vsebinsko področje znanost, matematika in računalništvo, ki združuje vsebine iz računalništva in uporabnega računalništva (14,4 %). Izstopajo še vsebine iz osebnostnega razvoja (6,6 %), strojništva in obdelave kovin (3,5 %), poslovođenja in upravljanja (3 %), obrtnih tehnik (2,6 %) in ekonomije (2,2 %).

Spremljanju ponudbe izobraževanja in učenja odraslih in seznanjanju najširše javnosti o možnostih izobraževanja in učenja bomo tudi v bodoče namenjali veliko pozornosti, saj je to pomembno tudi za spremljanje uresničevanja ciljev, ki si jih je Slovenija zastavila v Resoluciji o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih do leta 2010.

Več o izobraževalni ponudbi za odrasle si lahko preberete v poročilu, ki je na voljo v knjižnici ACS ali na spletni strani <http://www.acs.si/pregled/predstavitev.html>.

Erika Brenk (erika.brenk@acs.si), ACS

Mednarodno sodelovanje na področju festivalov učenja

Dejavnosti v projektu *IntALWinE* so zaključene

V življenjskem obdobju projekta *IntALWinE*¹ (2003-2006) smo v Novičkah nekajkrat pisali o opravljenih sestankih delovne skupine, študijskih obiskih ali drugih oprijemljivih izidih našega sodelovanja. Konec septembra 2006 pa so se s sestankom v Rimu dejavnosti zaključile, zato je čas, da zaokrožimo podobo projekta in predstavimo njegove rezultate. S tem namenom vabimo bralce, da ob priložnosti obiščete projektno spletno stran, tako da na naslovu <http://www.unesco.org/education/uie/InternationalALW/> kliknete logotip v zgornjem desnem kotu. Na tem mestu pa bomo podali le nekaj zgoščenih informacij.

Gre za tretji obsežnejši primer mednarodnega sodelovanja ACS na področju festivalov učenja², tokrat v okviru programa *Grundtvig 4*, kar pomeni, da je bila denarna podpora zagotovljena predvsem za izpeljavo delovnih srečanj. Kljub temu smo partnerji, praviloma nacionalni koordinatorji festivalov učenja iz 16 evropskih držav (Avstrije, Bolgarije, Cipra, Estonije, Finske, Islandije, Italije, Litve, Madžarske, Nizozemske, Norveške, Romunije, Slovenije, Španije, Švice in Velike Britanije) ter koordinator, Unescov inštitut za izobraževanje (zdaj 'za vseživljenjsko učenje'), tudi med sestanki opravili veliko dela.

Namen projektne sodelovanja je bila izmenjava izkušenj ter pridobitev nadaljnjih spodbud za razvoj nacionalnih festivalov učenja na treh tematskih področjih:

- glas udeležencev v izobraževanju,
- operativne izboljšave pri organizaciji festivalov učenja in
- instrumentalni pomen festivalov učenja: orodje za mobiliziranje in zagovorništvo.

ACS je najintenzivneje sodeloval v **prvi tematski skupini**, katere strateški cilj je bil predstavitev in vpeljava koncepta 'forum učečih'. Predstavniki sodelujočih držav (načeloma dobitniki priznanj/nagrad za izjemne dosežke v izobraževanju odraslih) so se udeležili Mednarodnega foruma učečih v Veliki Britaniji, oktobra 2004. Tam so se spoznali s to obliko zagovorništva, ki že uspešno deluje v Angliji in na Škotskem, v

¹ Poslovenjeni polni naziv projekta je Mednarodni teden odraslih učečih v Evropi (International Adult Learners' Week in Europe - IntALWinE).

² Druga dva projekta sta Teden vseživljenjskega učenja v Jugovzhodni Evropi (2000-2003) ter Širitev in krepitev evropske razsežnosti gibanja Tedna vseživljenjskega učenja (2002-2004). Več informacij o tem najdete na spletni strani <http://tvu.acs.si/mednarodno/>.

Kataloniji in nekaterih afriških državah ter v Kanadi, vpeljujejo pa jo tudi v Avstraliji in Novi Zelandiji. Skupina se je ponovno srečala na študijskem obisku Tedna odraslih učečih v Veliki Britaniji, maja 2005, in prišla do zaključka, da je za vpeljavo forumov treba pridobiti strokovno, denarno in moralno podporo na nacionalni in mednarodni ravni. Podobno je tudi spoznanje udeležencev prvega slovenskega foruma učečih, izpeljanega v septembru 2005 v okviru jubilejnega Tedna vseživljenjskega učenja (TVU)³.

V okviru te tematske skupine smo partnerji pripravili tudi mednarodno publikacijo *I did it my way. Journeys of Learning in Europe*⁴, v kateri so objavljene življenjske zgodbe odraslih iz sodelujočih držav, ki so z učenjem bistveno povečali kakovost svojega življenja in pomembno vplivali na svoje okolje. Publikacija je bila natisnjena v več jezikih, v angleškem je na voljo pri avtorici članka.

Rezultati sodelovanja na **drugem tematskem področju** so prikazani na spletni strani, in sicer v rubriki Orodja in izdelki. Predstavljeni so povsem konkretni primeri dobre prakse (festivalске prireditve, promocijski ukrepi, oblike sodelovanja z mediji in sponzorji ter priznanja učečim), modeli sodelovanja ter metode evalvacije festivalov učenja iz sodelujočih držav.

Na **tretjem tematskem področju** so nastala priporočila mreže partnerjev, namenjena izvajalcem festivalov učenja ter politikom na državni, regionalni in lokalni ravni. Ta dokument bomo ob priložnosti podrobneje predstavili, saj ga bomo lahko s pridom uporabili za utemeljevanje vloge in pomena TVU. V priporočilih, ki so jih oblikovali tudi učeči, predstavniki Mednarodnega foruma, so izpostavljeni vidiki udeležencev v izobraževanju (odraslih) in vseživljenjskem učenju. Deklarativno⁵ so ti vidiki sicer izhodišče za oblikovanje politike in prakse, v dejanskem življenju pa največkrat niso ustrezno upoštevani.

Poleg kompleksne in vsebinsko bogate spletne strani in omenjene publikacije je v okviru projekta IntALWinE nastala tudi promocijska zgibanka, neprecenljivi pa so poglobljeni osebni stiki med strokovnjaki na tem področju. Projekt je (bil) brez dvoma odlična priložnost za promocijo našega festivala učenja, za predstavitev in uveljavitev naših primerov uveljavljene prakse, obenem pa tudi priložnost za učenje in zgledovanje po drugih. Izrabimo jo, ko bomo načrtovali Teden vseživljenjskega učenja 2007!

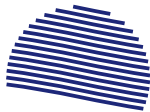
Mag. Zvonka Pangerc Pahernik (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

---

³ Glej <http://tvu.acs.si/sodelujoci/forum/>.

⁴ Izdajatelj: NIACE, Velika Britanija in Unescov inštitut za izobraževanje, Nemčija (2005)

⁵ Ta pristop med drugim zagovarja tudi znameniti Memorandum o vseživljenjskem učenju (2000).

Medgeneracijsko učenje

Povezovanje starejših oseb s posebnimi potrebami z mladimi za spodbujanje aktivnega spomina

Andragoški center Republike Slovenije se je v zadnjem, tretjem letu pridružil projektu *Povezovanje starejših oseb s posebnimi potrebami z mladimi za spodbujanje aktivnega spomina (Twinning the Elderly Disadvantaged and Disabled with the Young By Encouraging Active Reminiscence - Teddy Bear)*, ki poteka v okviru programa Grundtvig 2.

Medgeneracijski projekt skuša spodbuditi celotno lokalno skupnost h skrbi za starejše in s tem izboljšati splošno kakovost bivanja. Osnovna ideja je povezovanje marginaliziranih in osamljenih ljudi, starejših od 50 let iz izbranih podeželskih okolij z mladimi osnovnih šol. Ti dve ciljni skupini si medsebojno izmenjujeta znanje in izkušnje. Starejši mlajšim posredujejo svoje življenjske zgodbe, ki temeljijo na 'ključnih temah' (na primer: hrana in pijača, praznovanja, 2. svetovna vojna, lokalne obrti, igre, otroške knjige, narečja ipd.), s čimer širijo znanje o zgodovini lokalnega/regionalnega okolja ter o različnih družbenih spremembah v njihovi skupnosti. Hkrati pa z zgodbami spodbujajo mlade k ustvarjalnemu umetniškemu izražanju - gledališkemu, literarnemu in likovnemu. Otroci na drugi strani starejšim nudijo pomoč pri spoznavanju in uporabi računalniške tehnologije (internet, e-pošta, igre).

Pričakovani učinki projekta bodo opazni na več ravneh: pri udeležencih, v sodelujočih organizacijah ter lokalnih skupnostih. Starejši udeleženci bodo bolj motivirani, izboljšali bodo samopodobo in samozaupanje ter spoznali osnove računalništva, mlajši pa bodo bolje razumeli zgodovino in družbene spremembe v lokalnem okolju ter se ustvarjalno izražali. Z boljšim razumevanjem kulturne raznolikosti v družbi in pomenom medgeneracijskega učenja v lokalnih skupnostih nameravamo vplivati na večje spoštovanje med generacijami in s tem povečati družbeno povezanost in zmanjšati izoliranost ostarelih. Mednarodni obiski in predstavitve učnih skupin bodo vplivale na boljšo kulturno osveščenost in večje znanje o evropskih kulturah in jezikih.

Poleg ACS v projektu sodelujejo še partnerji iz Finske, Italije in Združenega kraljestva. Angleže zastopa Svet okraja Herefordshire (County of Herefordshire District Council), ki je tudi koordinator projekta. Organizacija tesno sodeluje z Kraljevim servisom prostovoljk (Women's Royal Voluntary Service), ki ima mrežo dnevnišnih centrov, kjer se starejši udeleženci družijo. Organizacija ima bogate izkušnje z medgeneracijskim ter

družinskim učenjem. Ta projekt razume kot širjenje in plemenitenje lastnega kurikula.

Kooperativa Itaca (Itaca Co-operative) iz Italije deluje na področjih socialnega, zdravstvenega in izobraževalnega dela. Opravlja skrbništvo za ostarele, mlade, posameznike s posebnimi potrebami ter psihiatrične bolnike; nudi jim življenjski prostor in pomoč pri hišnih opravilih. Prireja izobraževanja za mlade in tiste s posebnimi potrebami. Vključuje se v projekte, ki omejujejo družbeno izključenost, in promovira tiste, ki podpirajo vključenost ostarelih, ki so senilni, dementni ali imajo Alzheimerjevo bolezen.

Ljudska univerza Sastamala (Sastamala Community College) iz Finske je center izobraževanja odraslih, ki ponuja vseživljenjsko učenje posameznikom, ki živijo v redko poseljenem okolju. Udeleženci so stari med 4 in 90 let (okoli 45 % jih je starejših od 50 let). Ponujajo različne začetne tečaje, izobraževanja na daljavo na univerzitetni ravni ter različne oblike obšolskega izobraževanja za otroke med 4 in 15 letom s področij glasbene in umetniške vzgoje, plesa, drame in kreativnega pisanja.

Izkušeni partnerji so gotovo dobra referenca za kvalitetno izvedbo projekta tudi v Sloveniji, kjer je medgeneracijsko učenje prej izjema kot pravilo. *Teddy Bear* je pilotski projekt in je zastavljen precej ohlapno, tako da ne ovira interesov udeleženi. O tematikah učenja se lahko odločajo samostojno, glede na njihove potrebe in možnosti. ACS namerava vzpostaviti učne skupine z mlajšimi odraslimi - tistimi, ki so vključeni v projekt *Projektno učenje za mlajše odrasle - PUM*. Ob tem bo treba vključevati še strokovne organizacije in vse tiste, ki se tako ali drugače ukvarjajo z omenjenima ciljnim skupinama, kot so: domovi upokoencev, centri za socialno delo, Rdeči križ in Karitas.

Ker je projekt denarno zelo omejen, bo potreben trezen razmislek, kako se projekta lotiti in doseči kar največ od visoko zastavljenih ciljev. Zato pa kaže bolje za vnaprej. Partnerji smo namreč že začeli s pripravo novega projekta, nadaljevanja, ki ga nameravamo prijaviti v prihajajočem obdobju.

Darijan Novak (darijan.novak@acs.si), ACS

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2006

Izdelovanje 'prock' – priložnost za druženje,
učenje in preživljanje prostega časa

Utrinek iz Eberlovega doma na Izlakah

V okviru TVU smo v Domu starejših občanov Polde Eberl – Jamski na Izlakah pripravili predstavitev, delavnico in razstavo pletenih košaric iz leskovih vitr.

Zavedamo se, da učenje poteka v vseh življenjskih obdobjih, odprti smo do novih idej, vsega novega. Hkrati pa vemo, da se učimo vsak dan, vsakič dodamo nov košček v mozaik lastnega znanja. Svoje znanje pa radi podelimo.

19. oktobra smo v naši avli predstavili *Krožek pletenja košaric*, katerega mentor je g. *Emil Mažgon*, sicer vzdrževalec v našem domu. Svoje veselje do domače obrti je nadgradil z delom v krožku. Skupaj z mojstrom, stanovalcem doma, g. *Antonom Drolcem*, usmerjata in učita člane krožka, oskrbovance našega doma. Povezanost med zaposlenimi našega doma ter stanovalci se je izkazala kot uspešna.

Krožek pletenja košar je leta 2003 ustanovila *Tatjana Kavšek*, takrat še absolventka Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani. Namen krožka je bil (in ostaja) na čim preprostejši način predstaviti to vrsto domače obrti, ki je bila včasih še posebej v zimskem času na slovenskih kmetijah zelo priljubljena dejavnost in hkrati nujno opravilo vsakega gospodarja. O tem pričajo tudi spomini naših stanovalcev: »*Zimski večer, skromna sobica, v levem kotu velika miza, ob njej topla krušna peč. Ob njej sedijo otroci in mati, oče zraven na svojem stolu. Vsi skupaj pa iz leskovih palic, pripravljajo leskove vitre, da bodo iz njih spletli košare, koše – velike za močne fante in male za drobne fantičke ...*«

Zimski čas na podeželju je bil čas za pletenje koškov, košar in drugih posod iz različnih vrst šibja. Seveda je pot od leskove palice do lično spletene košarice naporna, zahteva pa predvsem veliko potrpežljivosti in vztrajnosti, prav tako tudi natančnosti. Sam postopek se začne z 'drenjem' vitr. Nato vitre 'ostrgajo', očistijo. Najzahtevnejša faza izdelave pa je samo pletenje košaric. Ob delu, pesmi ter pogovoru med družinskimi člani so minevali večeri. Prav takšnih večerov se spominjajo članice in člani *Krožka pletenja košar*.

Naša 'mala obrt' se je skozi leta razvijala, učili in dopolnjevali smo svoje znanje in veščine. V tem času so naše 'procke', kot mi rečemo košaricam, postale pre-

poznavne in vedno znova zanimive za naše obiskovalce. Ostajajo enake - preproste, a opažene.

Danes je *Krožek pletenja košar* del prostočasnih dejavnosti našega doma. Priložnost za druženje, učenje in preživljanje prostega časa.

Tina Drnovšek (dso.izlake-soc@siol.net),
Dom starejših občanov Polde Eberl - Jamski, Izlake

KOTIČEK JE VAŠ

Predstavitve posveta **Dnevi ljudskih univerz Slovenije 2006**

Zveza ljudskih univerz Slovenije (v nadaljevanju ZLUS) je 4. in 5. decembra v Kongresnem centru hotela Mons v Ljubljani organizirala že tradicionalno – deseto – srečanje z delovnim naslovom *Strategija vseživljenjskega učenja in javna služba na področju izobraževanja odraslih v Sloveniji 2007 – 2013*. Tudi letos je posvet denarno podprlo Ministrstvo za šolstvo in šport (v nadaljevanju MŠŠ).

Vsa resorna ministrstva in službe - MŠŠ, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ), Ministrstvo za lokalno samoupravo (MLS), Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLSRP) in Predstavništvo Evropske komisije v Republiki Sloveniji - so sprejele naše povabilo in zagotovile sodelovanje svojih strokovnjakov. Pridružili so se nam tudi kolegi iz nacionalnih zavodov, ustanov in združenj, različne strokovne javnosti, predstavniki občinskih uprav in regionalnih razvojnih agencij. Tema posveta je bila zanimiva in zelo aktualna, kar dokazuje udeležba 180 strokovnjakov, praktikov in povabljenih gostov.

Program smo oblikovali tako, da so se prepletali plenarni prispevki, predstavitve primerov dobre prakse in delo v skupinah, ki so obravnavale številne aktualne strokovne ali sistemske teme.

Prvi dan je v plenarnem delu nastopilo pet povabljenih gostov:

- v imenu MŠŠ je prisotne pozdravila *dr. Alenka Šverc*, državna sekretarka ministrstva; poudarila je pomembnost in potrebnost takšnih dogodkov, ki prispevajo k promociji vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih ter spodbujajo povezovanje in sinergijo vseh partnerjev, ki lahko in morajo prispevati k uspešnemu doseganju ciljev in strategije vseživljenjskega učenja v naslednji razvojni perspektivi;
- v imenu MDDSZ je zbranim spregovoril direktor Direktorata za trg dela in zaposlovanje, *g. Robert Drobnič*; prikazal je prednosti in cilje vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih na področju trga dela in zaposlovanja v novem razvojnem obdobju 2007–2013;
- vodja Sektorja za izobraževanje odraslih na MŠŠ, *g. Elido Bandelj*, je spregovoril o ključnih področjih ter ciljnih vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih v novem razvojnem obdobju;
- *mag. Maja Žabjek* s Predstavništva Evropske komisije v Sloveniji je predstavila evropski okvir in razvojne možnosti, prednostna področja in cilje EU ter možnosti

vključevanja izvajalcev in projektnih partnerjev pri črpanju evropskih sredstev na opredeljenih področjih;

- vodja Sektorja za vseživljenjsko učenje in štipendiranje na MDDSZ, *ga. Elizabeta Skuber*, je predstavila spremembe in dopolnitve Zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah;
- *mag. Andrej Sotošek*, generalni sekretar ZLUS, je plenarni del zaključil s predstavitvijo stanja in rezultatov izvajanja javne službe s strani ljudskih univerz; predlagal je ukrepe in dejavnosti za ohranitev ter izboljšanje stanja in izvajanja javne službe na področju izobraževanja odraslih na vseh ravneh.

Program smo nadaljevali z delom v **šestih različnih delovnih skupinah** (Letni program izobraževanja odraslih 2007, Problematika črpanja sredstev ESS, Javna služba na področju izobraževanja odraslih v lokalnem okolju, Analiza stanja pri izvajanju Zakona o izobraževanju odraslih, Nerešena sistemska in strokovna vprašanja na področju izobraževanja odraslih, Priznavanje predhodno pridobljenega znanja in spretnosti odraslih). Tematika je bila usmerjena v ključna sistemska in strokovna vprašanja. Koordinatorji delovnih skupin so s pomočjo uvodnih referentov izpostavili teme, ključna vprašanja in predloge za razpravo, zatem pa so razpravo usmerjali v oblikovanje poenotenih stališč in predlogov za nadaljnje delo.

Delo v skupinah smo popestrili s **predstavitvijo treh primerov dobre prakse**, in sicer:

- Javno – zasebno partnerstvo v projektu revitalizacije področja stare železarne na Jesenicah v obliki centra vseživljenjskega učenja in tehnološkega parka,
- Projekt uspešne in izvirne promocije ISIO Koper v lokalnem okolju,
- Projekt PISR - Poklicno informiranje in svetovanje za Rome v občini Črnomelj.

Drugi dan je posvet v **plenarnem delu**

- začel minister, zadolžen za lokalno samoupravo in regionalno politiko, *dr. Ivan Žagar*, z zelo optimistično napovedjo nove finančne perspektive; predstavil je spodbudna razvojna in finančna izhodišča za prihodnje razvojno obdobje. Finančnih sredstev, ki jih bo lahko Slovenija črpala iz različnih evropskih virov v novem razvojnem obdobju, bo kar štirikrat več. Vlada in služba, ki jo vodi minister, se zavedata vseh ovir, problemov in pasti, ki nas čakajo pri vpeljevanju projektov in črpanju sredstev. SVLSRP pripravlja katalog upravičenih stroškov ter potrebne ukrepe za poenotenje in poenostavitev vseh dejavnosti vodenja in spremljanje projektov. Minister Žagar se zaveda pomembnosti sodelovanja z izvajalskimi organizacijami; ljudske univerze vidi kot pomembne izvajalke projektov in dejavnosti javne službe in javnega interesa države tudi v novi razvojni perspektivi. Nova zakonodaja na področju regionalnega razvoja in oblikovanja pokrajin naj bi dodatno decentralizirala vodenje države. Določene razvojne pristojnosti in kompetence na področju vseživljenjskega učenja in razvoja človeških virov bodo preveze regije in pokrajine. Ljudske univerze, kot pomembne izvajalske organizacije, pa lahko pomagajo pri pripravi in izvajanju razvojnih projektov na področju vseživljenjskega učenja in razvoja človeških virov v lokalnem in regionalnem okolju;

- namestnik direktorja za Področje regionalnega razvoja v SVLSRP, *mag. Igor Strmšnik*, je predstavil državni razvojni program RS 2007-2013 z vidika regionalne politike in vpetosti vseživljenjskega učenja na področju razvoja človeških virov;
- v.d. direktorice ACS, *dr. Slavica Černoša*, je spregovorila o Smernicah Evropske komisije na področju izobraževanja odraslih v prihodnje s poudarkom na Komunikaciji Evropske komisije za področje izobraževanja odraslih v novi razvojni perspektivi. Ta dokument nalaga pripravo ustreznega akcijskega načrta za doseganje razvojnih ciljev na področju izobraževanja odraslih v obdobju do 2013 vsem članicam EU;
- zaključil *dr. Zoran Jelenc* s predstavitvijo predloga Strategije vseživljenjskega učenja v Sloveniji, ki je bil v Bruslju že predstavljen; obravnaval pa ga je tudi kolegijski ministar za šolstvo in šport.

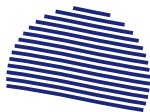
Sledile so tri **predstavitve projektov**, primerov dobre prakse na regionalni ravni:

- Projekt Savinjske statistične regije – Tehnopolis Celje,
- Projekt Phare 2003 – Informacijska pismenost odraslih v Pomurju,
- Projekt regionalnega centra vseživljenjskega učenja Dolenjske – servisna služba za Rome.

Za zaključek smo udeležencem ponudili sodelovanje pri delu na treh različnih strokovnih področjih: Sistemski položaj izobraževanja odraslih v Strategiji vseživljenjskega učenja v Sloveniji, Kakovost na področju izobraževanja odraslih – samoevaluacija učiteljev (projekt QUTE) in Javno – zasebna partnerstva v projektih na področju vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih.

Predloge in pobude, oblikovane na posvetu, bomo predstavili ustreznim ustanovam in vladnim resorjem. Služila nam bodo kot osnova in vodilo za nadaljnje delo.

mag. Andrej Sotošek (andrej.sotosek@guest.arnes.si), ZLUS

Dovolimo si biti starši

Šola za starše

Družinski center mir, zavod za pomoč družinam v stiski, je bil ustanovljen v maju 2005. Temeljna dejavnost zavoda je terapevtska pomoč posameznikom, parom, zakoncem in družinam v stiski. Terapevtsko delo poteka po relacijsko sistemskem modelu, ki ga potrjuje Ameriško združenje za zakonsko in družinsko terapijo (American Association for Marital and Family Therapy - AAMFT). Gre za novejši model terapevtske obravnave, ki je izrazito integrativen in omogoča globinsko preoblikovanje notranjih

čustvenih vzorcev medsebojnih odnosov. To omogoča trajno spremembo vedenja in odnosov, ki so pripeljali posameznika, zakonca ali družino v stisko. Poleg tega pa je naša dejavnost usmerjena tudi v preventivo in izobraževanje. Opravljamo različna predavanja o medsebojnih odnosih v družini. V nadaljevanju podrobneje predstavljamo *Šola za starše*.

Predstavitev programa *Šola za starše*

Starševstvo je najpomembnejši in hkrati najtežji poklic, za katerega ne usposablja nobena šola ali fakulteta. Starši se nemalokrat soočajo z vprašanji, kako se spoprijeti z vzgojnimi težavami ob svojih odraščajočih otrocih/mladostnikih, kako otrokom/mladostnikom postavljati zdrave meje, ne da bi to sprožalo nasilje, in podobno. Tako smo se odločili oblikovati program, ki sledi temeljnemu namenu - usposobiti starše za odgovorno starševstvo in za dejavno reševanje problemov v družini brez uporabe fizičnega, spolnega in/ali čustvenega nasilja.

Celoten program je namenjen ozaveščanju staršev o nenadomestljivosti njihove vloge pri odraščanju otrok/mladostnikov. Sestavljen je iz štirih srečanj, na katerih starši spoznajo naslednje vsebine:

- **1. srečanje:** Ovrednotenje pomena kvalitetnega zakonskega odnosa za vzgojo otrok/mladostnikov; Kako pomembna je enotnost staršev?; Prehod iz zakonskega v starševski odnos; Pomen razmejitve partnerskega odnosa med zakoncema od starševskega odnosa do otrok/mladostnikov; Prikaz treh vzgojnih stilov: avtoritarnega, permisivnega in odgovornega;
- **2. srečanje:** Otrokove/mladostnikove potrebe ter nenadomestljivost starševske vloge ob odraščajočem otroku/mladostniku; Kaj otrok/mladostnik doživlja, ko je neuspešen v šoli, ko je bolan, ko zlorablja drogo, ko se zapleta v tvegano spolno vedenje, ko se nasilno vede ali ko je sam žrtev zlorab in nasilja?; Kako naj se na to odzovejo starši?; Ko me moj otrok/mladostnik spomni na moje lastno otroštvo/mladost in ko spomini bolijo; Pomen strukture za otroke/mladostnike (kje so, s kom so, kdo od odraslih je tam, kdaj se vrnejo?);
- **3. srečanje:** Praktične veščine razreševanja problemov v odnosu z otrokom/mladostnikom; Prikaz ustrezne in neustrezne komunikacije staršev z otroki/mladostniki; Kako ohraniti in izboljšati odnos z otroki/mladostniki?; Šola in odnos do nje; Kaj pomenijo otrokom/mladostnikom vrednote (spolnost kot vrednota) ter kako se o njih pogovarjati?;
- **4. srečanje:** Kaj je odvisnost?; Kako do nje pride?; Kakšne so pojavne oblike?; Kaj narediti, če pride do odvisnosti?; Zakaj so nekateri otroci/mladostniki agresivni?; Samomor med otroki/mladostniki; Kaj narediti v teh primerih?

Delo na srečanjih poteka v stalnem prepletanju predavanja, pogovora z udeleženci, igre vlog in modeliranja komunikacije med staršema oziroma med staršema in njuni otroki (izvajalci odigrajo predstavljeno vsebino, ki lahko služi kot model ravnanja).

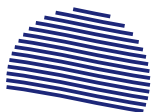
Program *Šola za starše* je namenjen:

- staršem, ki imajo težave z otroki/mladostniki (ne znajo najti stika z njimi, se ne zmorejo pogovarjati, otroci/mladostniki imajo težave v šoli, se neprimerno vedejo, imajo težave z odvisnostjo od alkohola, drog ipd.);
- staršem, ki s svojimi otroki/mladostniki nimajo težav, vendar želijo svojo starševsko vlogo bolj ozaveščeno in bolj kakovostno opravljati;
- vzgojiteljem, pedagogom, učiteljem, mladinskim voditeljem in drugim, ki delajo z otroki in mladostniki.

Običajne vsebine so vedno ponujene kot predlog. Glede na potrebe in želje ciljne skupine, za katero se program izvaja, jih je mogoče spreminjati in prilagajati.

Za vse druge informacije smo vam na voljo. Najdete nas v Mariboru, na Strossmayerjevi ulici 17 (tel.: 02 2345 800, e-naslov: dc-mir@rkc.si).

Jernej Kovač (dc-mir@rkc.si), Družinski center mir

Na poti do znanja

Duhovna inteligenca v poslovnem svetu

Svet, v katerem delamo in živimo, je kljub vsemu še vedno svet ljudi. Uspeh je torej odvisen predvsem od nas samih. Prav zato je pomembno, da si ljudje med seboj pomagamo.

Vsak od nas ima posebej razvito inteligenco/e, ki jo/jih mora pri svojem delu s pomočjo izobraževanja graditi in dopolnjevati, zato je pomembno, da je posameznik zaposlen na delovnem mestu, kjer lahko svojo/e inteligenco/e razvija, ter tako pripomore k izboljšanju poslovanja.

Zaradi okolja, v katerem živimo, zaradi hitrih sprememb, vse večjih pričakovanj in zahtev potrebujemo vse več znanj. Prav zato je dobro, da poznamo in odkrivamo čim več inteligenc. Najprej se je govorilo o razumski, nato o čustveni inteligenci, zdaj pa se jima je pridružila še duhovna inteligenca.

Z duhovno inteligenco se srečamo, ko se ukvarjamo z vprašanjem dobrega in zla, saj nam daje sposobnost moralnega čutenja. Z njo prepoznamo obstoječe vrednote in ustvarjalno odkrivamo nove. Duhovna inteligenca nam pomaga spoznati najgloblji

namen, najvišje vrednote, smisel in najgloblje motive; omogoča nam širši pogled, premikanje meja, odkrivanje novih področij razmišljanja in spodbuja kreativnost; je naš kompas. Duhovna inteligenca je naša vest.

Z **racionalno inteligenco** se gradi **intelektualni kapital**, z **emocionalno inteligenco** se krepi **socialni kapital** in z **duhovno inteligenco** raste **duhovni kapital**. V današnji družbi oziroma v poslovnem svetu nam je morda najbližji intelektualni kapital. Toda šele z razvijanjem duhovnega kapitala naš skupni namen življenja dobi dodatne razsežnosti. Poleg intelektualnega in emocionalnega kapitala predstavlja duhovni kapital vrednost posameznikove osebnosti, ki ceni pozitivno naravnost do sebe in do dela, ki ga opravlja.

Duhovni kapital predstavlja vizijo in model dolgoročno stabilne organizacije (oziroma podjetja) in kulture znotraj širšega okvira družbe. To je kapital, ki se kopiči, ker služimo višjim ciljem človeštva, in sicer tako v podjetniški filozofiji kot tudi v njegovi praksi. Kaže se v tistem, v kar organizacija verjame (skupne vrednote), zaradi česar obstaja (skupne vizije), za kar si prizadeva in za kar prevzema odgovornost.

Duhovno zavedanje - in s tem način življenja - postaja vse bolj nepogrešljiva vrednota tudi za menedžerje, ki naj ne bi skrbeli samo za pravno in finančno varnost njihovih podrejenih, ampak tudi za vrednote in osebno rast zaposlenih. Potrebujemo torej menedžerje, ki delujejo iz višjih motivacij. Le ti si morajo želeli svojo notranjo spremembo, nato pa to željo prenesti na svoje podjetje/organizacijo.

Kot rečeno, duhovna inteligenca ponuja novo filozofijo za poslovno vodenje, ki spreminja pomen in smisel poslovanja k ustvarjanju blagostanja, oziroma novo poslovno kulturo, ki temelji na vrednotah in se osredotoča na skupno zbiranje duhovnega, socialnega in intelektualnega kapitala.

Edinima pomembnima produktoma poslovanja - dobičku in ekonomski rasti - sta se v zadnjem obdobju pridružili (med drugimi) tudi družbena odgovornost in skrb za zaposlene. Tradicionalno poudarjanje kratkoročnih vrednosti za podjetnike se umika dolgoročni viziji trajnostnega razvoja podjetja v celoti. Ljudje želijo vedno bolj živeti in delovati v skladu s svojimi vrednotami.

Več člankov na temo duhovne inteligence si lahko preberete v decembrskem Znanju na www.edupool.net/znanje/znanje.htm. V januarski številki, ki je že izšla, pa vam predstavljamo duhovni kapital v slovenskih podjetjih.

Maja Majstorovič (info@edupool.si),
zunanja sodelavka Edupoola

PRIPRAVLJAMO

Vabilo na delavnico 14. februar 2007

Raznolikost učnih stilov v šolski praksi

Osnovno vprašanje, ki se učiteljem vedno znova zastavlja, je, kako oblikovati učno uro ali predavanje, da bomo z njo dosegli prav vse udeležence. Bogata raznolikost, s katero se srečujemo kot predavatelji na eni strani in vedno večja potreba po individualnem pristopu k posameznemu udeležencu na drugi, postavljata pred nas velik izziv. Zato se upravičeno sprašujemo, ali je mogoče ustvariti sistem, ki bo deloval tako pri posamezniku kot pri skupini. Za sam učni proces *ni pomembno* samo to, *kaj se učimo, temveč* predvsem to, *kako se učimo*, zato je dobro poznati načine, kdaj si določeno snov najlažje zapomnimo.

Glede na to, kateri zaznavni sistem posameznik pretežno uporablja, delimo ljudi na vizualne, avditivne in kinestetične tipe. Vsak od teh tipov zahteva svoj pristop, najbolje pa bomo neko snov predstavili, kadar bomo udeležence nagovorili skozi vse tri čutne kanale.

Ljudje se med seboj razlikujemo tudi po načinu mišljenja: nekateri so misleci, drugi bolj intuitivni – odvisno od tega, katera možganska polobla je pri posamezniku prevladujoča. Na svojih izobraževanjih bomo tako našli udeležence, ki se sprašujejo:

- ***zakaj*** se morajo nečesa naučiti in kaj jim novo znanje prinaša; za njih je zelo pomembno, da navežejo z učiteljem dober stik in da snov začutijo;
- ***kaj*** jim novega ponujamo; radi imajo predavanja in se ne otepajo teorije;
- ***kako*** stvari delujejo; ti potrebujejo predvsem praktične preizkuse;
- ***kaj pa, če bi*** - ti so osredotočeni na to, kako bodo lahko novo znanje čimprej uporabili v konkretni praksi.

Nekateri posamezniki najraje delujejo samo na en način, večina pa nas zaznava skozi več kanalov, od katerih je eden ponavadi prevladujoč. Kadar posamezniku ponudimo neko snov na način in v obliki, ki je zanj najbolj sprejemljiv, smo lahko prepričani, da se bo tudi najlažje, najhitreje in največ naučil.

Rešitev nam ponuja sistem, ki vključuje različne načine zaznavanja in razmišljanja. Učenje teče v različnih fazah: od konkretne izkušnje, ko informacijo zaznamo, preko faze razmišljanja, s katero si ustvarimo koncept o tem, kar se učimo, do preiskovanja novega znanja in na koncu vpeljevanja pridobljenega znanja v konkretno prakso.

Na delavnici bo vsak udeleženec s pomočjo testov najprej prepoznal svoj prevladujoči učni stil, ki v veliki meri vpliva na to, kako poučujemo. Nato bomo skupaj ustvarili in preizkusili nove pristope, vaje in naloge, ki bodo naslavljal različne učne stile. Za zaključek bomo v skupinah pripravili še kratek potek učne ure.

Na delavnici bodo obravnavane naslednje **vsebine**:

- Kaj so to miselni modeli in kako jih ustvarjamo?
- Pomen miselnih modelov pri učenju in poučevanju
- Skozi katere filtre gredo informacije, ki jih kot predavatelj podajamo?
- Kaj so to zaznavni sistemi in katere zaznavne sisteme poznamo?
- Učna ura in ureditev prostora
- Kako pripraviti učno gradivo za različne učne tipe in katere pripomočke potrebujemo za to?
- Nekaj koristnih napotkov za vizualiziranje
- Učni tipi po sistemu 4 MAT

Delavnico bo vodila *Mirjam Dominko*, prof. fr. in it., zunanja sodelavka Andragoškega centra Slovenije. Od leta 1992 vodi svetovalno podjetje za vodenje in komunikacijo ter jezikovno šolo. V letu 2000 je opravila 4 MAT trening, v letu 2002 pa se je izsolala za svetovalca in presojevalca standarda *Vlagatelj v ljudi*. V istem letu je pridobila tudi certifikat trenerja NLP. Vodi seminarje in delavnice za podjetja, pedagoške in andragoške delavce ter svetovalce.

Zanimiva delavnica, na katero vas prijazno vabimo, bo **v sredo, 14. februarja 2007**, v prostorih Andragoškega centra Slovenije, Šmartinska 134 a, **med 9. in 16. uro**.

Kotizacija za delavnico je **90,00 e** (+ DDV) in vključuje: honorar predavateljice, učno gradivo, kavo med odmori in potrdila za udeležence.

Izpolnjeno **prijavnico**, ki jo najdete na spletni strani <http://izobrazevanje.acs.si/prijavnica/>, pošljite **najkasneje do ponedeljka, 5. februarja 2007**, na naslov: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, Ljubljana, ali po faksu: 01 5842 550. Na podlagi vaših prijav bomo oblikovali skupino, v kateri bo največ 18 udeležencev. Delavnico lahko izpeljemo tudi za zaključeno skupino udeležencev.

Podrobnejše informacije dobite pri Zdenki Birman Forjanič (tel.: 01 5842 571).

Zdenka Birman Forjanič (zdenka.birman.forjanic@acs.si), ACS

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Bralcem Novičk sporočamo, da bo knjižnica ACS odprta za obiskovalce v sredo in petek od 10. - 12. ure ter v ponedeljek in četrtek od 14. - 16. ure. Vabljeni!

KALMAN, Judy

Discovering literacy : access routes to written culture for a group of women in Mexico / Judy Kalman ; translated from the Spanish by the author. - Hamburg : UNESCO Institute for Education = UIE, cop. 2005. - VIII, 157 str. : ilustr. ; 24 cm

LEONARDO da Vinci : zbornik projektov mobilnosti : 2003-2004 / (avtorji Marja Medved in koordinatorji projektov ; zbrala in uredila Marja Medved). - Ljubljana : Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja = CMEPIUS, 2005. - 79 str. : ilustr. ; 24 cm

MCGIVNEY, Veronica

Keeping the options open? : the importance of maintaining a broad and flexible curriculum offer for adults : a discussion paper / Veronica McGivney. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, cop. 2005. - VII, 63 str. ; 30 cm.

MEETING basic learning needs in the informal sector : integrating education and training for decent work, empowerment and citizenship / edited by Madhu Singh. - Dordrecht : Springer, cop. 2005. - XV, 250 str. : ilustr. ; 25 cm. - (UNESCO-UNEVOC Technical and vocational education and training : issues, concerns and prospects ; vol. 2)

PETRIČEVIĆ, Dušan

Metodika praktične nastave / Dušan Petričević. - Zagreb : Pučko otvoreno učilište, 2006. - 331 str. ; 24 cm : ilustr.

ROŠ, Milenko

Pišem! : priročnik za pisanje strokovnih in znanstvenih del / Milenko Roš. - 1. natis. - Ljubljana : GV založba, 2005. - 116 str. : ilustr., graf. prikazi, preglednice ; 25 cm

Peter Monetti (knjiznica@acs.si), ACS

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI IZVAJALCI IN PROGRAMI 2006/2007

pregled več tisoč izobraževalnih programov in številnih organizacij po vsej Sloveniji

- Na spletni strani: www.acs.si/pregled

<http://izobrazevanje.acs.si>

IZOBRAŽEVALNA PONUDBA ACS

Objavljamo izobraževalne programe, ki jih za izobraževalce odraslih izvajamo v šolskem letu 2006/2007

- izobraževalni programi
- strokovna, informativna in izobraževalna srečanja
- aktualna izobraževanja ACS

na spletni strani **www.acs.si**

* za tiste, ki se želite izobraževati

* in za tiste, ki sami izobražujete

svetovalni kotiček ACS

